

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Зорница Димова Стоянова

УНСС, катедра „Икономика на природните ресурси”

Научна специалност: ”Икономика и управление (Аграрен мениджмънт)”

Относно: присъждане на образователната и научна степен „доктор” по докторска програма „Икономика и управление (по отрасли)”, професионално направление ш. 3.8 „Икономика”, към ИАИ, София

Основание за представяне на становището: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № РД 05-51 от 01.04.2021 на Председателя на ССА

Автор на дисертационния труд: Теодора Василева Семерджиева

Тема на дисертационния труд: Конкурентоспособност на аграрния износ на България

I.Общо представяне на дисертационния труд

Дисертационният труд на Теодора Семерджиева се състои от увод, изложение в четири глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Общият обем на дисертацията е 212 печатни страници. Тя съдържа 39 таблици и 18 фигури. Направен е богат литературен обзор от 579 литературни източника, което показва сериозната запознатост на докторантката по изследваната от нея проблематика.

Дисертационният труд е посветен на актуална проблематика, свързана с конкурентоспособността на аграрния износ в България. Това е стратегически проблем, свързан с конкурентните позиции на земеделието на страната ни и още в увода Теодора Семерджиева аргументирано представя актуалността на темата и необходимостта от изследване по нея.

Целта на дисертацията акцентира на оценката и анализа на конкурентните предимства на аграрния износ, като на тази база се формулират препоръки за повишаване на равнището и устойчивостта на конкурентоспособността на аграрния износ на България. Тезата на дисертационния труд е, че ключов фактор за повишаване конкурентоспособността на аграрния износ на България е увеличаването на дела на стоките с висока добавена стойност, висок доходен и диверсификационен потенциал чрез специфични секторни конкурентни стратегии и диверсификация на износа. В тази връзка за доказване на тезата логично са формулирани три изследователски хипотези,

чрез които се търси отговор на въпроси, свързани с доказване или отхвърляне на твърденията, че: 1) България изявява конкурентни предимства на някои от сегментите на световния аграрен пазар, но има ниско конкурентно равнище на аграрния износ като цяло. 2) Българският аграрен износ има структурни проблеми. 3) Българската аграрна експортна кошница се нуждае от реструктуриране с цел повишаване на нейната ефективност от гледна точка на икономическия растеж.

В съответствие с поставената теза, цел и задачи са дефинирани обекта и предмета. Обектът и предметът са сполучливо определени. За обект на изследването е определен износът на аграрния сектор в България, а предмет на изследване е конкурентоспособността на аграрния износ.

Използвани са следните методи на изследване: метод на сравнение, синтез и дедукция, анализ на данни, индексен метод, коефициент на покритие на вноса от износ, корелационен и регресионен метод.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Основното съдържание на дисертацията е изложено в четири глави.

Първа глава представя теоретичните основи на конкурентоспособността на аграрния износ. Разглеждат се теориите, свързани с конкурентоспособността и сравнителното предимство. Положителен момент в тази глава са представените особености на аграрните стокови пазари чрез направения литературен обзор на тарифните и нетарифни търговски бариери и ценовата еластичност на търсенето и предлагането на селскостопански стоки и храни.

Във втора глава се съдържат методологичните основи на изследването. В нея аргументирано са представени четирите групи методи, използвани за постигане на целта и задачите на дисертационния труд, както и показателите и индексите за измерване/оценка на различни елементи на специализацията и конкурентоспособността с техните предимства и недостатъци.

Анализът на конкурентоспособността на аграрния износ на България се осъществява в трета глава. Добро впечатление правят анализирания резултатите от аграрния износ като се прави анализ на аграрния баланс и аграрната търговия по стокови групи. Представени са резултатите от износа по продуктови групи и географски направления, както и структурата на аграрния износ. Положителна оценка заслужава представената еволюция на търговските модели. Втората част на тази глава представя анализи, свързани с равнището на конкурентоспособността на аграрния износ на България.

Логично четвърта глава съдържа предложения за повишаване на конкурентоспособността на аграрния износ, произтичащи от направения анализ. Те са насочени към предложения, свързани с класифициране на стоковите групи по развитие на сравнителните предимства, направления на държавната политика за повишаване на конкурентоспособността на аграрния износ. Предложен е гравитационен модел на търговията на България с аграрни стоки.

Заклучението аргументирано представя обобщени резултати за потвърждаването на хипотезите на изследването.

III. Оценка на публикациите по дисертацията и автореферата

Докторант Семерджиева е приложила доказателствен материал за отзвук на изследването ѝ в специализираната литература. Тя е представила три публикации по дисертационния труд, публикувани както следва: една статия в списание Икономика и управление на селското стопанство, един доклад на Международната младежка научна конференция „Предизвикателства пред аграрния бизнес и селските райони” и един доклад, представен на международния научен форум Agricultural Economics to Support Farming". Те са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него.

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд, като съдържа необходимата логическа последователност. В него са включени общата характеристика на разработката, структурата и съдържанието и кратко изложение на дисертационния труд, приносите и публикациите по темата на дисертацията.

Подписаната от докторант Теодора Семерджиева декларация за оригиналност гарантира, че представената разработка е авторова и с оригинален характер.

IV. Научни и научно-приложени приноси на дисертационния труд.

В дисертацията могат да се очертаят следните научни и научно-приложни приноси:

- ❖ Дообогатени са теоретичните основи на конкурентоспособността на аграрния износ и сравнителното предимство чрез осъществен преглед на развитието на теорията по тази тематика.
- ❖ Разработена е методика за измерване и оценяване на конкурентоспособността на аграрния износ във всичките ѝ аспекти.
- ❖ Формулирани са значими за практиката изводи за конкурентоспособността на аграрния износ в България

❖ Разработени са практико-приложни направления за повишаване на равнището на конкурентоспособността на аграрния износ на България, като са определени ключовите секторни конкурентни стратегии.

Изброените приноси моменти са ясно очертани в дисертационния труд. Систематизираните от докторантката приноси в автореферата могат да бъдат открити в разработката.

V. Въпроси и препоръки

Към докторант Семерджиева имам въпрос и препоръка, а именно:

- Кой от направените в четвърта глава предложения имат приоритетно значение за повишаване на конкурентоспособността на аграрния износ в България?
- Препоръчам настоящият труд да се оформи като монография и да бъде издаден поради своята актуалност и разпространен сред научната общност и заинтересованите лица.

VI. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение.

Дисертационният труд на Теодора Семерджиева представлява самостоятелно изследване на актуален проблем, разработен задълбочено и съдържащ всички необходими приноси за изисканата степен. Докторантката показва задълбочени знания в областта на конкурентоспособността на аграрния износ. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на правилника за прилагане на ЗРАСРБ в Селскостопанска академия.

На основа на гореизложеното, оценявам положително разработката и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по докторска програма „Икономика и управление (по отрасли)”, професионално направление ш. 3.8 „Икономика” на Теодора Василева Семерджиева.

София

10.05.2021

Изготвил становище:

/доц. д-р Зорница Стоянова/